

Program działania Biura Wystaw Artystycznych w Sieradzu na lata 2020 – 2027

W 2020 roku sieradzkie Biuro Wystaw Artystycznych wkroczyło w 46. rok swojej działalności. Placówka powstała w sierpniu 1975 roku jako jedna z 49 BWA, utworzonych po reformie administracyjnej kraju, działających pod kuratelą istniejącego od 1950 r. Centralnego Biura Wystaw Artystycznych. BWA miały status instytucji wojewódzkich, ich liczba odpowiadała liczbie województw. Pierwszą siedzibą galerii w Sieradzu był nieistniejący już budynek przy ul. Zamkowej 2. Od początku traktowano ją tymczasowo, bowiem już w 1976 r. podjęto decyzję o wyremontowaniu i zaadaptowaniu do potrzeb BWA zabytkowego zajazdu pocztowego z XIX wieku, położonego przy ul. Kościuszki 3. Do nowej siedziby galeria przeniosła się w 1989 r. i działa w niej do dziś, pozostając placówką nastawioną na prezentowanie i promowanie polskiej profesjonalnej twórczości plastycznej, edukację kulturalną, wychowywanie aktywnego odbiorcy sztuki oraz upowszechnianie współczesnych sztuk plastycznych. 1 stycznia 1999 roku, w wyniku reformy administracyjnej kraju, BWA uzyskało status powiatowej instytucji kultury. Wówczas to jednostce tej przydzielono zadania statutowe:

- organizowania wystaw współczesnych sztuk plastycznych,
- popularyzowania wiedzy o współczesnej sztuce, poprzez szeroko rozumianą działalność edukacyjną,
- wydawania publikacji związanych z upowszechnianiem współczesnych sztuk plastycznych,
- gromadzenia i publikowania dokumentacji współczesnego życia artystycznego,
- gromadzenia, inwentaryzowania i udostępniania dzieł sztuki współczesnej,
- udostępniania zbiorów Biura zainteresowanym galeriom i instytucjom wystawienniczym,
- współpracy ze środowiskami twórczymi, galeriami i stowarzyszeniami w kraju i za granicą,
- współpracy ze społecznym ruchem kulturalnym.

Po ponad 30 latach od remontu, zabytkowy budynek BWA wymaga pilnych prac modernizacyjnych. W lipcu 2020 r. zakończył się drugi etap inwestycji, polegającej na zabezpieczeniu ścian fundamentowych przed działaniem wilgoci. Prace prowadzone były po obu stronach (od ulicy i od dziedzińca) – po stronie północnej, południowej i zachodniej.

Fundamenty od strony wschodniej zostały zabezpieczone rok wcześniej. W kolejnych etapach należy dokończyć wymianę stolarki okiennej i drzwiowej oraz przeprowadzić remont elewacji, wymianę tynków oraz zmodernizować sale wystawiennicze. Konieczne jest również zabezpieczenie antywłamaniowe i przeciwpożarowe obiektu. Jego brak był w poprzednich latach powodem, dla którego renomowane instytucje kultury odmawiały zaprezentowania w Sieradzu swoich dzieł sztuki. Ponieważ możliwości budżetowe jednostki nie pozwolą na realizację zamierzeń modernizacyjnych, konieczne będzie pozyskanie środków zewnętrznych z programów rządowych i wszelkiego rodzaju funduszy zewnętrznych. Jest to obecnie bodaj najpilniejsza, najbardziej konieczna potrzeba sieradzkiego BWA i największe wyzwanie dla jego nowego dyrektora. Należy także położyć większy nacisk na przygotowanie wolnych pomieszczeń na potrzeby wynajmu, co pozwoli zwiększyć wpływy do budżetu placówki.

Obserwowane od lat coraz mniejsze zainteresowanie społeczeństwa zinstytucjonalizowanymi formami życia kulturalnego i przenoszenie kolejnych dziedzin życia do internetu, zmusza do refleksji nad przyszłością galerii – i nie chodzi tu tylko o BWA w Sieradzu, ale o działalność wszystkich tego typu instytucji, opartych na przeżywaniu sztuki „na żywo”. Aspekt wirtualności wystaw i prezentacji wydaje się szczególnie ważny również w kontekście trwającej od marca 2020 r. pandemii koronawirusa, która mocno ograniczyła, a na pewien czas zupełnie sparaliżowała działalność placówek opartych na bezpośrednim udziale widzów. Rozwój technologii i internetu sprawił, że proces tworzenia dzieła sztuki oraz jego odbioru został w dużej mierze zdemokratyzowany. Wszyscy zyskaliśmy dostęp do cyfrowych i intuicyjnych wersji narzędzi i programów, które wcześniej były zarezerwowane tylko dla wybranych. Dzięki dostępowi i skali, jaką daje internet i media społecznościowe, prace nieznanymi, początkującym twórców mogą dziś dotrzeć do najdalszych zakątków świata. Nie oznacza to oczywiście zmiany roli placówek takich jak BWA, a wskazuje na konieczność takiej modyfikacji ich działalności, by sprostały nowym warunkom i okolicznościom. Z drugiej strony duże zainteresowanie wernisażami w sieradzkim Biurze świadczy o tym, że wciąż popularne są tradycyjne formy takie jak malarstwo, rysunek, rzeźba czy grafika – część odbiorców, zmęczona codziennym obcowaniem ze szklanymi ekranami smartfonów i komputerów, pragnie kontaktu z materialnym dziełem sztuki, które dostarczy multisensorycznych wrażeń.

W najbliższych latach należy położyć szczególny nacisk na przeniesienie zbiorów BWA w Sieradzu (oraz jego zasobów archiwalnych) na nośniki elektroniczne w celu udostępniania ich online za pośrednictwem internetu. To z kolei wymaga modernizacji bazy

komputerowo-sprzętowej do digitalizacji zbiorów oraz wymiany oprogramowania na nowocześniejsze i wydajniejsze, zgodnie z założeniami tzw. humanistyki cyfrowej – nowej dziedziny nauki, operującej na zbiorach danych w formie elektronicznej. Jedną z wyróżniających ją cech jest udział nowoczesnych technologii i urządzeń – komputerów, skanerów i kamer.

Unowocześnienie bazy technicznej będzie służyło również promocji BWA, nastawionej przede wszystkim na poszerzenie kręgu odbiorców sztuki, a także edukacji artystycznej.

Przygotowanie odbiorców sztuki powinno się rozpocząć możliwie najwcześniej, dlatego w nadchodzących latach należy położyć duży nacisk na działalność edukacyjną sieradzkiej BWA. W moim odczuciu nie da się tego zrobić bez współpracy z placówkami oświatowymi wszystkich poziomów i uczelniami zajmującymi się kształceniem z zakresu sztuk pięknych, a współpraca ta powinna mieć charakter sformalizowany. Będzie się ona przejawiać w organizacji i współorganizacji konkursów plastycznych, plenerów malarskich i fotograficznych, warsztatów oraz wystaw prac tworzonych przez najmłodszych. Działania skierowane do dzieci i młodzieży mają jeszcze jeden ważny cel: służą pozyskiwaniu młodych talentów, a wielu z nich pomagają wybrać przyszłą drogę życiową. Będą one organizowane zarówno w siedzibie BWA, jak i w placówkach współpracujących, w tym zarządzanych przez Powiat Sieradzki szkołach ponadpodstawowych.

BWA kontynuować będzie organizowanie „Muraliów” – konkursów malarskich o tematyce ekologicznej, których efekty od 1992 r. można podziwiać na ogrodzeniu BWA od strony ul. Ogrodowej. „Muralia” odbywają się co roku przy okazji Dni Sieradza, a adresowane są do dzieci i młodzieży szkół sieradzkich. W 2020 r. impreza nie została zorganizowana ze względu na sytuację epidemiologiczną i zawieszenie zajęć w szkołach, jednak w przyszłości powinna być kontynuowana, ponieważ pełni podwójnie pożyteczną rolę: inspiruje rozwijanie umiejętności plastycznych uczniów, a jednocześnie wspiera edukację ekologiczną lokalnej społeczności. W ofercie BWA pozostaną również: Ogólnopolski Konkurs Malarski „Triennale z martwą naturą”, Sieradzkie Prezentacje Plastyczne, Otwarte Plenery Malarskie i przeglądy twórczości nieprofesjonalnej „Obok nurtu” – jako wydarzenia znane, rozpoznawalne i cieszące się od lat dużym zainteresowaniem artystów i publiczności.

Szeroko rozumianą współpracą chciałbym objąć nie tylko oświatowe placówki podstawowe i ponadpodstawowe. W starzejącym się społeczeństwie coraz więcej jest seniorów, a większość z nich to ludzie aktywni, o szerokich zainteresowaniach, zrzeszający

się w różnego rodzaju kołach zainteresowań, działających choćby w Sieradzkim Uniwersytecie Trzeciego Wieku w ramach Centrum Edukacji Zawodowej. SUTW ma w swojej ofercie zajęcia z rysunku i malarstwa, prowadzone w siedzibie Uniwersytetu, na ul. Mickiewicza. Dla tej grupy wiekowej chciałbym przygotować dedykowaną ofertę zajęć w BWA, połączonych ze zwiedzaniem bieżących wystaw, prelekcjami na ich temat oraz spotkaniami autorskimi. Należy założyć, że wraz z seniorami do galerii będą przychodzić wnuki – co być może pozwoli pozyskać przyszłych uczestników zajęć dla dzieci. Krąg odbiorców oferty dla seniorów można również poszerzyć o podopiecznych domów pomocy społecznej i Domu Dziennego „Senior+”. Do współpracy zostaną również włączone inne placówki powiatu – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sieradzu, Zespół Szkół Specjalnych w Warcie, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Tomisławicach i Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu. Zajęcia prowadzić będą zarówno pracownicy BWA w Sieradzu, jak również instruktorzy i specjaliści z liceów plastycznych czy akademii sztuk pięknych, animatorzy kultury oraz artyści.

Przyjęty dawno temu i upowszechniony przez lata zwyczaj organizowania comiesięcznych wystaw w piątkowe popołudnia zostanie podtrzymany. Praktyka ta sprawdza się doskonale – wernisaże, które są jednocześnie spotkaniami autorskimi z profesjonalnymi artystami, przyciągają do BWA wielu miłośników sztuki, a relacje prasowe z tych wydarzeń są doskonałą promocją placówki, zachęcającą do jej odwiedzenia. Do dyspozycji są dwie sale wystawowe na parterze i jedna – Galeria na Piętrze – na poddaszu, przeznaczona zwyczajowo do prezentacji prac młodych adeptów sztuki oraz utalentowanych amatorów. Chcę również utrzymać godzinę odbywania się wernisaży: 18:00, którą uważam za optymalną.

W poprzednich latach zdarzało się, że dzień i godzina otwarcia wystawy w BWA pokrywały się z rozpoczynaniem innych imprez kulturalnych w mieście. Skutkowało to rozdrobnieniem publiczności, a osoby, które chciały uczestniczyć w dwóch wydarzeniach dziejących się równolegle, zmuszone były do szybkiego przemieszczania się z jednej placówki do drugiej, a i tak nie były w stanie godnie uczestniczyć w każdym z nich. Dlatego należy skoordynować działania organizatorów przedsięwzięć kulturalnych w mieście w taki sposób, by umożliwić mieszkańcom swobodne korzystanie z oferty każdego z nich i nie budować w społeczeństwie obrazu konkurujących ze sobą instytucji kultury. Wręcz przeciwnie – trzeba tak wykorzystać potencjał każdej z nich, by stworzyć możliwie najbardziej atrakcyjną ofertę dla odbiorców sztuki. Ścisła współpraca w tym zakresie jest konieczna.

Nie sposób wyobrazić sobie dziś funkcjonowania jakiegokolwiek instytucji, a szczególnie placówki kultury, bez skutecznej i atrakcyjnej promocji w mediach, głównie tych elektronicznych. Za jej najbardziej skuteczne narzędzie uważam funkcjonalną stronę internetową, dostosowaną do urządzeń mobilnych. W dobie upowszechnienia technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych jest ona pierwszym źródłem informacji, do którego sięgamy, gdy chcemy się czegoś dowiedzieć o charakterze jednostki, jej działalności oraz planowanych wydarzeniach. Obecna strona internetowa BWA w Sieradzu wymaga odświeżenia, nie tylko ze względu na jej wygląd i funkcjonowanie, ale i na wymogi prawne, wprowadzone ustawą o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Uregulowanie to wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (WCAG 2.0). Ustawa dotyczy dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Wprowadza obowiązek umieszczania na stronach www deklaracji dostępności. Określa kompetencje Ministerstwa Cyfryzacji w zakresie monitoringu stron www i aplikacji mobilnych oraz jego zasady, a także opisuje procedurę w razie nieprzestrzegania dostępności cyfrowej. Standardy WCAG 2.0 wprowadzają również wymóg dostosowania strony do potrzeb osób niewidomych i niedowidzących.

BWA w Sieradzu posiada ogromny potencjał, zbudowany przez lata pracy fachowców i pasjonatów. Posiada mocno ugruntowaną pozycję i jest rozpoznawalnym w całym kraju wystawienniczym ośrodkiem sztuki współczesnej, znakomicie zlokalizowanym w samym centrum sieradzkiej starówki. Przy wykorzystaniu wszystkich dotychczasowych atutów placówki i rozwinięciu nowych aspektów jej działalności, z pewnością pozostanie ona nowoczesnym ośrodkiem wymiany myśli artystycznej regionu.

Tomasz Oszczęda